

حقوق شهروندی در آیین دادرسی کیفری (بخش دوم)

حق اطلاع خانواده از بازداشت متهم

به موجب قانون آیین دادرسی کیفری والدین، همسر، فرزندان، خواهر و برادر متهم می‌توانند از طریق مراجع ذیربط از تحت نظر بودن متهم اطلاع یابند. پاسخگویی به بستگان فوق درباره تحت نظر قرار گرفتن، تا حدی که با حیثیت اجتماعی و خانوادگی اشخاص تحت نظر منافات نداشته باشد، ضروری است. همچنین قانون مذکور مقرر می‌دارد شخص تحت نظر می‌تواند به وسیله تلفن یا هر وسیله ممکن، افراد خانواده یا آشنایان خود را از تحت نظر بودن آگاه کند و نیروی انتظامی نیز مکلف به مساعدت لازم در این خصوص هستند.

پلیس اطفال و نوجوانان

به دلیل ویژگی‌های خاص شخصیتی اطفال و نوجوانان و اینکه آنها دارای سرشتی پاک، طبعی حساس، عاطفی و زودرنج هستند و عواقب وخیم اعمال خود را نیز به درستی درک نمی‌کنند و در عین حال از قابلیت اصلاح و تربیت بیشتری نسبت به افراد کبیر برخوردار می‌باشند، لذا در صورت ارتکاب جرم برخورد اولیه مأموران انتظامی با آنها بسیار حائز اهمیت است و تاثیرات عمیقی را برای همیشه در روح و روان آنها به جای می‌گذارد از این رو یکی از ابتکارات قانون جدید، پیش‌بینی تشکیل پلیس مزبور است که با توجه به جهاد فوق و در نوع خود، دارای آثار مثبت فراوانی خواهد بود.

چگونگی بازرسی از حریم خصوصی افراد

بازرسی منازل و اماکن بسته و تعطیل و همچنین تفتیش و بازرسی اشیاء در مواردی که سبب و قرائن و امارات، ظن قوی به حضور متهم یا کشف و اسباب، آلات و ادله وقوع جرم در آنها وجود داشته باشد را با دستور بازپرس و با قید جهات ظن قوی در پرونده تجویز کرده است. تفتیش و بازرسی در روز به عمل می‌آید در صورتی در شب انجام می‌شود که ضرورت اقتضا کند. بازپرس دلایل ضرورت را احراز و در صورت مجلس قید می‌کند و در صورت امکان، خود در محل حضور می‌یابد. تفتیش و بازرسی مراسلات پستی مربوط به متهم در مواردی به عمل می‌آید که ظن قوی به کشف جرم، دستیابی به ادله وقوع جرم و یا شناسایی متهم وجود داشته باشد.

محدودیت کنترل مکالمات تلفنی و حساب‌های بانکی شهروندان

کنترل ارتباطات مخابراتی افراد ممنوع است، مگر در مواردی که امنیت داخلی و خارجی کشور مربوط باشد یا برای کشف برخی جرائم لازم تشخیص داده شود. در این صورت کنترل مکالمات تلفنی اشخاص با موافقت رئیس کل دادگستری استان و با تعیین مدت و دفعات کنترل اقدام می‌شود. همچنین در موارد ضروری بازپرس در صورتی می‌تواند برای کشف جرم و یا دستیابی به ادله وقوع جرم، حساب‌های بانکی اشخاص را کنترل کند که با تایید رئیس کل دادگستری استان باشد.

تجویز استفاده از سامانه‌های رایانه‌ای و مخابراتی و دادرسی الکترونیکی

از دیگر تمهیدات اتخاذ شده در جهت سهولت دادرسی و رعایت حقوق شهروندان باید به بهره‌گیری از ظرفیت‌های فناوری‌های نوین اشاره کرد بدین صورت که استفاده از سامانه‌ها و سیستم‌های رایانه‌ای و مخابراتی از قبیل پیام نگار، (ایمیل) ارتباط تصویری از راه دور، نمابر، تلفن برای طرح شکایت یا دعوا، ارجاع پرونده، احضار متهم، ابلاغ اوراق قضایی و همچنین نیابت قضایی، با رعایت مقررات راجع به دادرسی الکترونیکی بلامانع اعلام شده است.

تعویق مجازات

به منظور رعایت حال محکوم علیه و حفظ سلامتی وی، اجرای مجازات در موارد دوران بارداری پس از زایمان حداکثر تا شش ماه، دوران شیردهی حداکثر تا رسیدن طفل به سن دو سالگی و اجرای مجازات شلاق در ایام حیض واستحاضه به تشخیص و دستور قاضی اجرای احکام به تعویق می‌افتد. همچنین هرگاه محکوم علیه به بیماری جسمی یا روانی مبتلا باشد و اجرای مجازات موجب تشدید بیماری و یا تأخیر در بهبودی وی شود، قاضی اجرای احکام کیفری با کسب نظر پزشکی قانونی تا زمان بهبودی اجرای مجازات را به تعویق می‌اندازد. چنانچه جرایم تعزیری امیدی به بهبودی بیمار نباشد قاضی اجرای احکام کیفری پس از احراز بیماری محکوم علیه و مانع بودن آن برای اعمال مجازات، با ذکر دلیل پرونده را برای تبدیل به مجازات مناسب دیگر با در نظر گرفتن نوع بیماری و مجازات به مرجع صادر کننده رای قطعی ارسال می‌کند.

